

ZDRAVOTNÝ STAV LESNÝCH DREVÍN V ROKU 2024

Andrej Kunca

Kunca, A.: Forest health by tree species in Slovakia in 2024. APOL, 2025, vol. 6, no. 2, p. 308–311.

Abstract: Total felling was 9.10 mil. m³ in 2024. Sanitary felling exceeded 4.56 mil. m³, by 1.06 mil. m³ more than in 2023. Out of the sanitary felling volume, 90.5% accounted for coniferous trees, 9.5% accounted for broadleaved trees. Biotic pest agents are more important damaging agents of spruce and ash trees than abiotic or anthropogenic pest agents of these forest trees. These tree species have been persistently vulnerable to biotic pest agents for at least 20 last years, but situation can get even worse after largescale drought occurred in 2022.

Key words: coniferous trees; broadleaved trees; spruce; pine; beech; oak; ash

Asanačná vykonaná ťažba podľa drevín

Celková ťažba v roku 2024 bola 9,10 mil. m³, z toho 5,68 mil. m³ ihličnaté dreviny (62,3 %) a 3,43 mil. m³ listnatých drevín (37,6 %). Asanačná vykonaná ťažba (AVŤ) bola v roku 2024 v objeme 4,56 mil. m³, čo je o 1,06 mil. m³ viac ako v roku 2023. Z tohto objemu AVŤ 90,5 % pripadalo na ihličnaté dreviny a 9,5 % na listnaté dreviny.

Ihličnatá AVŤ

Z ihličnatých drevín poškodených v objeme 4,14 mil. m³ (o 1,16 mil. m³ viac ako v roku 2023) bol najviac poškodenou drevinou smrek s objemom 3,85 mil. m³ (o 1,13 mil. m³ viac ako v roku 2023), čo je až 93,0 % podiel na ihličnatej AVŤ. Smrek bol poškodený najmä biotickými činiteľmi 3,33 mil. m³ (o 1,11 mil. m³ viac ako v roku 2023), čo bolo (86,3 %), abiotické škodlivé činitele poškodili smrek v objeme 0,53 mil. m³ (13,5 %) a antropogénne činitele v objeme 3,3 tis. m³ (0,1 %). Vysoká AVŤ smreka, na ktorej majú vysoký podiel biotické škodlivé činitele, signalizuje, že hygiena porastu a prevencia pred premnožením biotických škodcov na smreku sú na veľmi nízkej úrovni. Za premnoženie biotických škodcov v smrečinách a napádanie zdravých smrekových porastov môže nedostatočné vykonávanie opatrení ochrany lesa, t. j. ich nevykonanie včas a dôsledne.

Asanačná vykonaná ťažba borovice v roku 2024 bola v objeme 169 tis. m³ (o 28 tis. m³ viac ako v roku 2023), čo je 4,1 % z ihličnatých drevín. Podiel biotických škodlivých činiteľov na AVŤ borovice bol 44,0 %, abiotických činiteľov 55,2 % a antropogénnych činiteľov 0,8 %.

Smrek a borovica sa podieľali spolu na 97,2 % asanačnej vykonanej ťažby z ihličnatých drevín. Ostatné dreviny (jedľa, smrekovec, duglaska a iné) sa podieľali len 2,8 %. Okrem smreka sú ihličnaté dreviny viac poškodzované abiotickými činiteľmi ako biotickými či antropogénnymi. Hygiena porastu (t. j. *výskyt stromov napadnutých biotickým škodlivým činiteľom, resp. stromov atraktívnych na napadnutie (mechanicky poškodených alebo fyziologicky oslabených)*) je tak najhoršia v smrečinách!

Listnatá AVŤ

AVŤ listnatých drevín v roku 2024 bola v objeme 432 tis. m³, čo bolo o 93 tis. m³ menej ako v roku 2023. Najviac poškodenou drevinou bol buk s objemom 217 tis. m³, čo je o 88 tis. m³ menej ako v roku 2023. Podiel buka na AVŤ listnatých drevín bol tak 50,2 %.

Buk bol poškodený najmä abiotickými činiteľmi 201 tis. m³ (92,6 %), biotické škodlivé činitele poškodili buk v objeme 14,3 tis. m³ (6,6 %) a antropogénne činitele v objeme 1,7 tis. m³ (0,8 %).

Asanačná vykonaná ťažba duba v roku 2024 bola v objeme 75,6 tis. m³ (o 5,1 tis. m³ menej ako v roku 2023), čo je 17,5 % z listnatých drevín. Podiel abiotických škodlivých činiteľov na AVŤ dubov bol 87,8 %, biotických činiteľov 10,5 % a antropogénnych činiteľov 1,7 %.

Asanačná vykonaná ťažba jaseňa v roku 2024 bola v objeme 102,1 tis. m³ (o 2,0 tis. m³ viac ako v roku 2023), čo je 23,6 % z listnatých drevín. Podiel abiotických škodlivých činiteľov bol 45,8 %, biotických činiteľov 53,8 % a antropogénnych činiteľov 0,4 %.

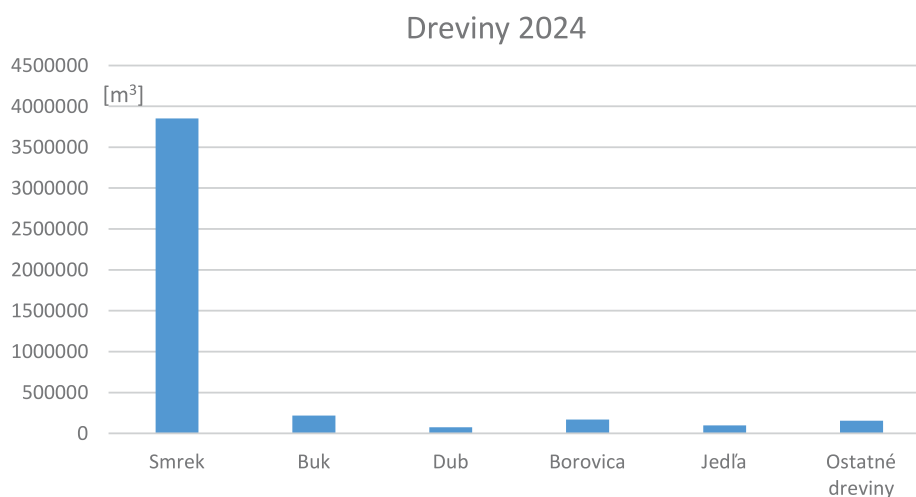
U listnáčov biotické činitele dominujú u jaseňa, čo je spôsobené infekciou výhonkov a vetiev hubou *Chalara fraxinea* (tel. *Hymenoscyphus fraxineus*), nasleduje napadnutie kmeňov podkôrnym hmyzom z rodu *Hylesinus* (syn. *Leperisinus*) a nakoniec sú stromy vyvrátené z koreňa po úplnej kolonizácii koreňov hubami z rodu *Armillaria*.

U buka, duba a ostatných listnáčov dominuje poškodenie abiotickými činiteľmi, čo je manažmentom len ťažko ovplyvnitelné.

Tabuľka 1. Asanačná vykonaná ťažba podľa drevín a hlavných skupín škodlivých činiteľov v roku 2024.

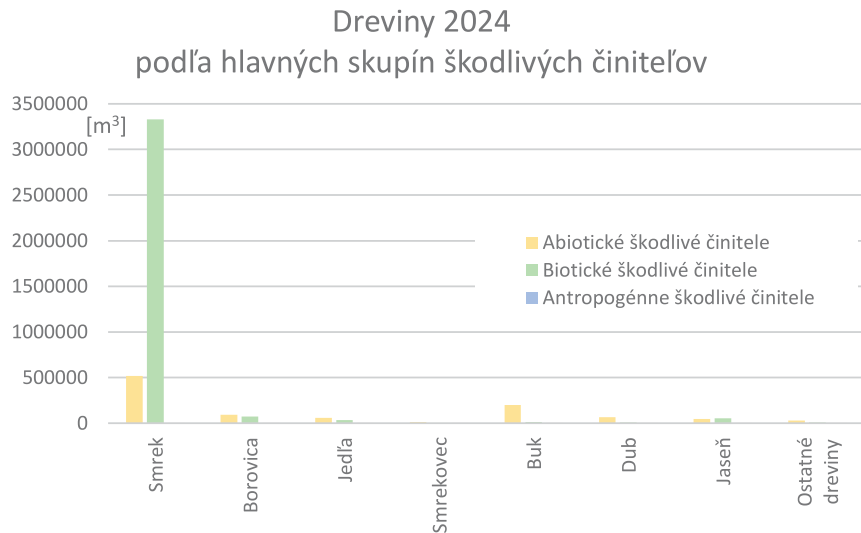
Table 1. Sanitary felling by trees and major groups of pest agents in 2024.

Rod	Abiotické škodlivé činitele [m ³]	Biotické škodlivé činitele [m ³]	Antropogénne škodlivé činitele [m ³]	Spolu [m ³]
Smrek	518 865	3 329 487	3 322	3 851 674
Borovica	93 616	74 641	1 257	169 514
Jedľa	60 844	33 145	3 279	97 268
Smrekovec	13 609	2 439	222	16 270
Ostatné ihličnany	515	81	0	596
Ihličnany spolu	687 449	3 439 793	8 080	4 135 322
Buk	201 008	14 329	1 797	217 134
Dub	66 460	7 922	1 285	75 667
Jaseň	46 802	54 831	519	102 152
Ostatné listnáče	30 395	5 457	1 696	37 548
Listnáče spolu	344 665	82 539	5 297	432 501
Spolu	1 032 114	3 522 332	13 377	4 567 823

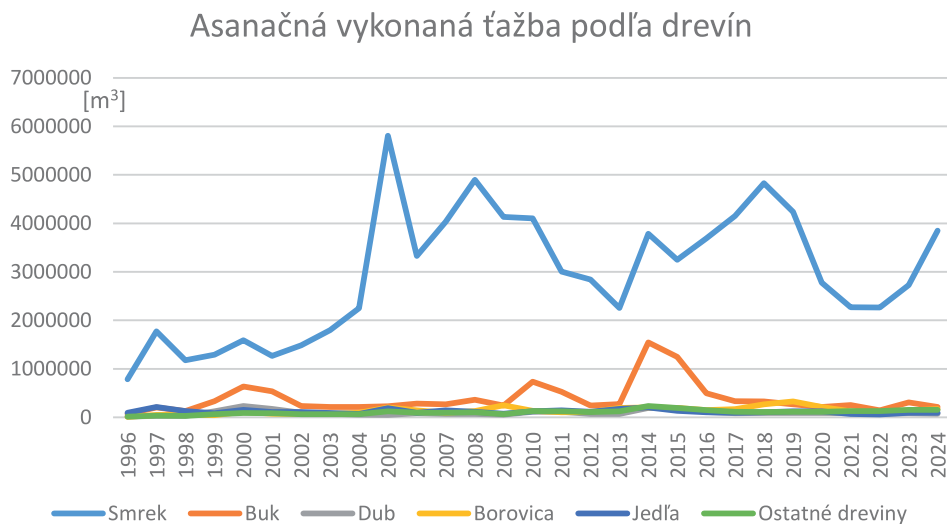

Obrazok 1. Štruktúra asanačnej ťažby podľa vybraných drevín v roku 2024.

Figure 1. Sanitary felling by major forest trees in 2024.

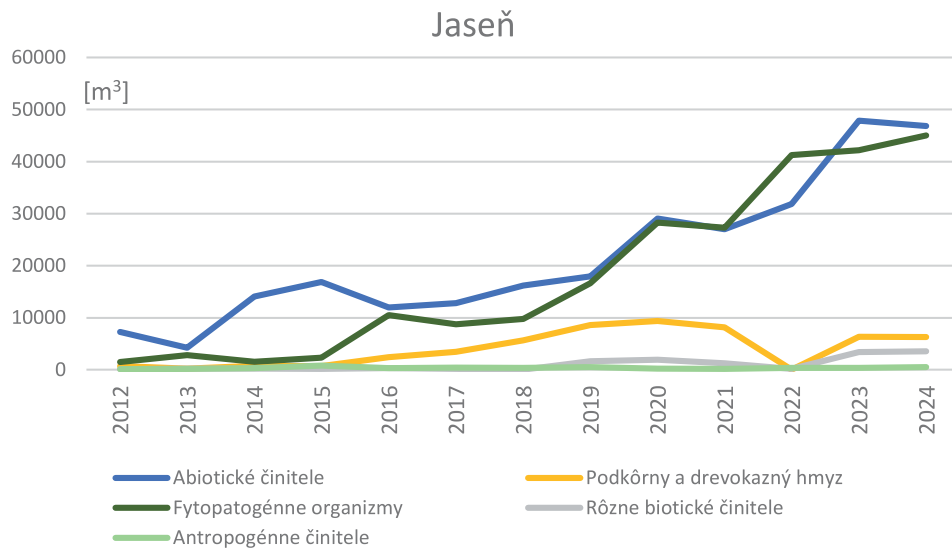
Obrázok 2. Štruktúra asanačnej ťažby podľa vybraných drevín a hlavných skupín škodlivých činiteľov v roku 2024.
Figure 2. Sanitary felling by major forest trees and major groups of pest agents in 2024.

Obrázok 3. Vývoj asanačnej vykonanej ťažby vybraných drevín.
Figure 3. Development of sanitary felling by major tree species.

Prognóza vývoja zdravotného stavu lesných drevín

Po suchom roku 2022 očakávame vyššie škody abiotickými činiteľmi u všetkých drevín. Avšak u smreka a borovice očakávame nárast kalamity podkôrných druhov hmyzu ako reakciu na oslabenie suchom v 2022. Nová vlna poškodenia smreka biotickými činiteľmi sa začala v objemoch spracovaného dreva prejavovať už v roku 2024. Primárnou príčinou nárastu je sucho, sekundárne problémy so spracovaním kalamity, ktorá bude obmedzovaná územne (chránené územia) ako aj časovo (druhová ochrana, napr. kvôli hniezdeniu vtákov). Presadzovanie druhovej a územnej ochrany prírody na úkor opatrení ochrany lesa tak bude významným činiteľom vývoja nasledujúcej kalamity po suchu 2022.

Obrázok 4. Vývoj asanačnej vykonanej ťažby jaseňov (*Fraxinus* spp.).
Figure 4. Development of sanitary felling of ash trees (*Fraxinus* spp.).

PodĎakovanie

Agentúre na podporu výskumu a vývoja za podporu výskumných projektov na základe zmlúv č. APVV-21-0131, APVV-22-0545, APVV-22-0399, APVV-23-0156, APVV-24-0425. Ministerstvu pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR za podporu výskumného projektu „Progresívne metódy ochrany lesa v meniacich sa ekologických podmienkach (PROMOLES)“, projekt financovaný z rozpočtovej kapitoly MPRV SR (prvok 08V0301) a Lesníckej ochrannárskej službe. Tento článok vznikol aj vďaka spolufinancovaniu Európskej komisie v rámci projektu LignoSilva Upgrade [Grant Agreement #101059552] v rámci akcie Horizon Europe Teaming for Excellence.

ADRESA

Ing. Andrej Kunca, PhD.
 Národné lesnícke centrum – Sekcia pre vedu a výskum
 Lesnícka ochrannárska služba
 Lesnícka 11
 SK-969 01 Banská Štiavnica
 e-mail: andrej.kunca@nlcsk.org